

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ**

ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І ТУРИЗМУ

Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

**Сілабус дисципліни
Ерготерапія в паліативній допомозі та онкології**

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

спеціальність: 227 Фізична терапія, ерготерапія

спеціалізація: 227. 2 Фізична терапія

освітньо-професійна програма: Фізична терапія

код дисципліни в освітньо-професійній програмі: ВК.ЕТ4

мова навчання: українська

Розробники:

Шевчук Юлія Володимирівна, викладач кафедри фізичної терапії та ерготерапії, julkashevchuk@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на отримання теоретичних знань про основи ерготерапії в паліативній допомозі та онкології; знайомство з основами роботи з онкологічними та іншими тяжкими хворими, їх основними симптомами та станами; розумінням ерготерапевтичного процесу та основних ерготерапевтичних втручань для такої категорії пацієнтів; психологічної роботи з особами, які доглядають за тяжкохворими. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: основи паліативної допомоги; основні симптоми онкологічних та інших тяжких хворих; основні втручання ерготерапевта, спрямовані на покращення симптомів онкологічних та інших тяжкохворих; техніки розслаблення та дихальні вправи; психологічна робота з особами, які доглядають за тяжкохворими. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Abstract of the discipline. The discipline is aimed at obtaining theoretical knowledge about the basics of ergotherapy in palliative care and oncology; getting acquainted with the basics of working with cancer patients and other serious patients, their main symptoms and conditions; understanding of the ergotherapeutic process and the main ergotherapy interventions for this category of patients; psychological work with people who care for the seriously ill people. The volume of discipline is 3 (three) ECTS credits. Main topics: basics of palliative care; the main symptoms of cancer and other serious patients; basic interventions of the ergotherapist aimed at improving the symptoms of cancer and other seriously ill patients; relaxation techniques and breathing exercises; psychological work with people who care for the seriously ill. The final evaluation is based on the results of current control and scoring.

Мета навчальної дисципліни – отримання теоретичних знань про базові роль та задачі ерготерапії в паліативній допомозі та онкології, роботу із тяжкохворими та особами, які доглядають за такими важкими хворими.

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна	14	0	16	0	60	90

Статус навчальної дисципліни: дисципліна спеціалізації.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Анатомія людини», «Фізіологія», «Біомеханіка», «Основи медичних знань», «Науково-доказова практична діяльність у фізичній терапії та ерготерапії», «Основи практичної

діяльності у фізичній терапії та ерготерапії»; та на другому (магістерському) рівні вищої освіти: «Прикладна теорія ерготерапії», «Ерготерапія в геріатрії».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	денна форма навчання			
	усього	у тому числі		
л		п	с. р.	
Тема 1. Поняття «паліативна допомога».	10	2	2	6
Тема 2. Ерготерапія і контроль симптомів.	10	2	2	6
Тема 3. Управління станами, техніки розслаблення.	12	2	2	8
Тема 4. Дихальні техніки в практиці роботи ерготерапевта з тяжкохворими.	10	2	2	6
Тема 5. Ерготерапія в педіатричній онкології і паліативній допомозі.	18	2	2	14
Тема 6. Ерготерапія в хосписах та на дому.	14	2	2	10
Тема 7. Робота з особами, що доглядають за паліативної хворими.	16	2	4	10
Всього годин:	90	14	16	60

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Поняття «паліативна допомога».

Поняття «паліативна допомога». Принципи надання паліативної допомоги. Виклики, що стоять перед ерготерапевтами, які працюють з паліативними та онкологічними хворими. Залучення до терапії через заняття.

Тема 2. Ерготерапія і контроль симптомів.

Рак. Симптоми: температура, слабкість, біль, блювання, безсоння, відсутність апетиту. Лікування та втручання. Побічні ефекти лікування. Втрати волосся, хірургічне видалення молочних залоз та емоційні проблеми, що супроводжують ці обставини. Фокус підтримки та догляду.

Тема 3. Управління станами, техніки розслаблення.

Стани, що супроводжують паліативних та онкологічних хворих: занепокоєння, гнів, злість, страх, горе, втрата. Духовність – ключ для управління емоціями та боротьби з тяжким душевним станом.

Тема 4. Дихальні техніки в практиці роботи ерготерапевта з тяжкохворими.

Стан задухи. Занепокоєння та панічні атаки. Дихальні техніки в практиці роботи ерготерапевта з тяжкохворими.

Втома і сон. Робота із втомою. Сон – невід’ємна частина повноцінного відновлення. Підготовка до сну. Техніки релаксації для покращення сну.

Збереження енергії при виконанні щоденної діяльності.

Тема 5. Ерготерапія в педіатричній онкології і паліативній допомозі.

Діти як онкологічні хворі. Початок надання паліативної допомоги. Вплив батьків та сестер (братів) на онкологічно хвору дитину та її стан. Особливості догляду за тяжкохворою дитиною. Основна роль ерготерапевта в педіатричній онкології і паліативній допомозі. Основні втручання. Залучення до терапії через гру.

Роль ерготерапевта у випадках, коли дитина помирає. Психологічний стан та робота з емоціями безпосередньо ерготерапевта.

Тема 6. Ерготерапія в хосписах та на дому.

Особливості догляду за тяжкохворими в хосписах. Роль ерготерапевта. Задачі ерготерапевта при роботі із хворими на дому. Основні втручання.

Тема 7. Робота з особами, що доглядають за паліативної хворими.

Робота з особами, що доглядають за паліативної хворими. Допомога в подоланні стресів при догляді за паліативної пацієнтами.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми дисципліни	Номер і назва теми практичних занять	Кількість годин
		Денна форма навчання
Тема 1. Поняття «паліативна допомога».	1. Виклики, що стоять перед ерготерапевтами, які працюють з паліативними та онкологічними хворими	2
Тема 2. Ерготерапія і контроль симптомів.	2. Основні симптоми тяжкохворих та втручання ерготерапевта з метою покращення стану пацієнтів	2
Тема 3. Управління станами, техніки розслаблення.	3. Основні техніки розслаблення	2
Тема 4. Дихальні техніки в практиці роботи ерготерапевта з тяжкохворими.	4. Контроль втоми, задухи та інших тривожних станів за допомогою дихальних вправ	2

Тема 5. Ерготерапія в педіатричній онкології і паліативній допомозі.	5. Основні виклики, що стоять перед сім'єю та ерготерапевтом в педіатричній онкології і паліативній допомозі.	2
Тема 6. Ерготерапія в хосписах та на дому.	6. Стан розвитку хосписів в Україні, надання допомоги в них, ролі та задач ерготерапевтичної допомоги.	2
Тема 7. Робота з особами, що доглядають за паліативної хворими.	7. Основні задачі осіб, які доглядають тяжкохворих.	2
	8. Техніки управління стресом у осіб, які доглядають паліативних хворих.	2
Всього годин:		16

Завдання для самостійної роботи студентів

Номер і назва теми дисципліни	Завдання	Кількість годин
		Денна форма навчання
Тема 1. Поняття «паліативна допомога».	1. Що таке паліативна допомога. Категорії пацієнтів, яким надається паліативна допомога	4
	2. Заклади, які надають паліативну допомогу в Україні.	2
Тема 2. Ерготерапія і контроль симптомів.	3. Рак. Основні симптоми.	2
	4. Побічні ефекти лікування.	2
	5. Роль ерготерапевта в роботі з симптомами онкологічної хвороби	2
Тема 3. Управління станами, техніки розслаблення.	6. Психолочні спани паліативних та онкологічних хворих.	4
	7. Медитація як техніка розслаблення та покращення емоційного стану тяжкохворого. Приклади таких медитацій	4
Тема 4. Дихальні техніки в практиці роботи	8. Основні причини задухи, втоми, порушення сну паліативних та онкологічних хворих.	2

ерготерапевта тяжкохворими.	3	9. Основні дихальні вправи та техніки розслаблення для покращення стану, зняття напруги та покращення сну.	4
Тема 5. Ерготерапія в педіатричній онкології і паліативній допомозі.		10. Дитина та важка хвороба.	4
		11. Роль сім'ї у боротьбі з важкою хворобою.	2
		12. Задачі ерготерапевта та основні втручання	4
		13. Психологічний настрій хворого, сім'ї, терапевта в педіатричній онкології і паліативній допомозі.	4
Тема 6. Ерготерапія в хосписах та на дому.		14. Законодавство, що регулює створення хосписів для людей похилого віку та тяжкохворих.	2
		15. Основні моменти створення будинків пристарілих та хосписів	2
		16. Роль і задачі ерготерапевта в роботі із хворими в хосписах.	4
		17. Роль і задачі ерготерапевта в роботі із хворими на дому.	2
Тема 7. Робота з особами, що доглядають за паліативної хворими.		18. Ключові задачі ерготерапевта для допомоги доглядачам та піклувальникам в роботі з паліативним и хворими.	10
Всього годин:			60

Очікувані результати навчання з дисципліни: формулювання знань про основні терміни та поняття та основи ерготерапевтичного процесу, завдяки:

знанням: про базові роль та задачі ерготерапії в паліативній допомозі та онкології, роботу із тяжкохворими та особами, які доглядають за такими важкими хворими;

умінням: застосовувати різні види клінічного мислення; застосовувати навички комунікації з пацієнтом, його доглядачами і піклувальниками; своєчасно запропонувати необхідне втручання для полегшення стану пацієнта та оцінити хід реабілітаційного втручання.

Порядок оцінювання результатів навчання з дисципліни

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та екзамену.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на практичних (семінарських, лабораторних) заняттях та під час консультацій науково-педагогічних працівників з тем, на які не передбачено аудиторних годин. Робочою програмою навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання, або в установленому порядку з тем, заняття з яких було пропущене здобувачем вищої освіти. Використовуються такі форми поточного контролю та розподіл балів, які може отримати студент за тему:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання	Кількість балів за тему
1. Виклики, що стоять перед ерготерапевтами, які працюють з паліативними та онкологічними хворими.	Робота в парах, обговорення.	10
2. Основні симптоми тяжкохворих та втручання ерготерапевта з метою покращення стану пацієнтів.	Робота в парах. Кейси	10
3. Основні техніки розслаблення	Робота в парах. Кейси	20
4. Контроль втоми, задухи та інших тривожних станів за допомогою дихальних вправ.	Кейси. Симуляція	10
5. Основні виклики, що стоять перед сім'єю та ерготерапевтом в педіатричній онкології і паліативній допомозі.	Кейси. Симуляція	10
6. Стан розвитку хоспісів в Україні, надання допомоги в них, ролі та задач ерготерапевтичної допомоги.	Презентація.	20
7. Основні задачі осіб, які доглядають тяжкохворих.	Кейси. Симуляція	10
8. Техніки управління стресом у осіб, які доглядають паліативних хворих.	Кейси. Симуляція	10
Усього:		100

Лектор під час завершення лекції з теми дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з відповідними завданнями для самостійної роботи та темами практичних занять.

Перед початком практичного (семінарського, лабораторного) заняття науково-педагогічний працівник ознайомлює здобувачів вищої освіти із формами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони

можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 34 балів, до заліку/екзамену не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення цієї дисципліни.

Заліки/екзамени проводяться у порядку, визначеному у Положенні про організацію освітнього процесу в університеті.

Критерії оцінювання

1. За участь у лекційному занятті студент отримує 1 бал.

2. Усна відповідь на питання практичного заняття оцінюється у 5 балів: 5 балів – студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує. 4 бали – студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей. 3 бали – студент засвоїв матеріал на репродуктивному рівні (переказування), приймає активну участь у роботі, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок. 2 бали – студент, який невпевнено переказує матеріал, під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок. 1 бал – студент, який не приймає участь в обговоренні питань на занятті. 0 балів – студент відсутній на занятті.

3. Виконання самостійної роботи, що підготував студент оцінюється у 5 балів: 5 балів отримує студент, який повністю розкрив тему самостійної роботи, використовував основну і додаткову літературу. Проявив самостійність і творчий підхід. Матеріал подано логічно і своєчасно. 4 бали отримує студент, який розкрив тему самостійної роботи за всіма пунктами плану, використав більшість рекомендованої літератури. Матеріал подано логічно, можливо не своєчасно. 3 бали одержує студент, який тему самостійної роботи розкрив не повністю (висвітлено не всі пункти плану, матеріал подано стисло). Використано недостатню кількість літературних джерел. Матеріал побудовано не логічно. 2 бали одержує студент, який розкрив незначну частину матеріалу (декілька пунктів плану), використав недостатню кількість літературних джерел. Відсутня логіка подачі матеріалу, а також порушена цілісність системи знань. Матеріал подано не своєчасно. 1 бал – студент роботу написав формально, стисло, не своєчасно. 0 балів – студент повідомлення не підготував.

4. Реферати чи ессе студентів оцінюються у 5 балів. 5 балів – робота має самостійний і творчий характер. Тема повністю розкрита. Матеріал викладений логічно, послідовно, обґрунтовано. Реферат чи ессе оформлені згідно вимог. Обсяг відповідає нормі. Під час захисту студент орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до визначеної проблеми. 4 бали – тема розкрита, матеріал подано відповідно пунктам плану, використано запропоновані джерела інформації. Інколи спостерігається порушення логіки. Реферат чи ессе оформлені згідно вимог. Обсяг відповідає встановленій нормі. Під час захисту студент вільно володіє і орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до питання. 3 бали – лише простежується спроба підійти до написання реферату чи ессе самостійно і

творчо. Однак план реферату чи ессе не досконалий. Загальний зміст недостатньо структурований. Простежується невміння групувати матеріал, знаходити зв'язки, встановлювати співвідношення між частинами. Обсяг відповідає нормі. Під час захисту студент володіє інформацією на початковому рівні. 2 бали – реферат чи ессе написані нашвидку, фрагментарно. План відсутній або не відповідає змісту і формі. Тема розкрита частково. Під час захисту студент оперує лише загальними фразами. Структура доповіді не витримана, матеріал побудовано не логічно. 1 бал – реферат чи ессе написані фрагментарно. План відсутній або не відповідає змісту і формі. Тема не розкрита. Під час захисту студент не може відтворити матеріал. Доповідь стисла, не логічно побудована. 0 балів – реферат чи ессе не написані і не захищені.

5. Комп'ютерна презентація студентів оцінюються у 5 балів: 5 балів – робота має самостійний і творчий характер. Тема повністю розкрита. Матеріал викладений логічно, послідовно, обґрунтовано. Обсяг відповідає нормі (15 – 20 слайдів). Під час презентації студент орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до визначеної проблеми, володіє майстерністю усної доповіді. 4 бали – простежується творчий підхід при підготовці презентації. Тема повністю розкрита, матеріал подано послідовно. Інколи спостерігається порушення логіки. Презентація оформлена згідно вимог. Обсяг відповідає встановленій нормі. Під час презентації студент вільно володіє і орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до питання. 3 бали – загальний зміст недостатньо структурований. Простежується невміння групувати матеріал, знаходити зв'язки, встановлювати співвідношення між частинами. Обсяг відповідає нормі. Студент не повністю розкрив тему, вивчено недостатню кількість джерел інформації. Під час презентації студент володіє інформацією на початковому рівні. 2 бали – презентація підготовлена нашвидку, фрагментарно. Відзначений не самостійний підхід до виконання. Тема розкрита частково. Під час презентації студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Структура доповіді не витримана, матеріал побудовано не логічно. 1 бал – презентація підготовлена фрагментарно. Тема не розкрита. Під час презентації студент не може відтворити матеріал. Доповідь стисла, не логічно побудована. 0 балів – презентація не підготовлена.

Підсумковий контроль.

Залікові вимоги:

1. Що таке «паліативна допомога»?
2. Принципи надання паліативної допомоги.
3. Виклики, що стоять перед ерготерапевтами, які працюють з паліативними та онкологічними хворими.
4. Залучення до терапії через заняття.
5. Рак. Симптоми: температура, слабкість, біль, блювання, безсоння, відсутність апетиту.
6. Лікування онкологічних хворих та втручання.
7. Побічні ефекти лікування.
8. Стани, що супроводжують паліативних та онкологічних хворих:

- занепокоєння, гнів, злість, страх, горе, втрата.
9. Духовність – ключ для управління емоціями та боротьби з тяжким душевним станом.
  10. Стан задухи. Занепокоєння та панічні атаки.
  11. Дихальні техніки в практиці роботи ерготерапевта з тяжкохворими.
  12. Робота із втомою.
  13. Сон – невід’ємна частина повноцінного відновлення. Підготовка до сну.
  14. Техніки релаксації для покращення сну.
  15. Збереження енергії при виконанні щоденної діяльності онкохворими.
  16. Діти як онкологічні хворі.
  17. Вплив батьків та сестер (братів) на онкологічно хвору дитину та її стан.
  18. Особливості догляду за тяжкохворою дитиною.
  19. Основна роль ерготерапевта в педіатричній онкології і паліативній допомозі. Основні втручання.
  20. Залучення до терапії через гру.
  21. Роль ерготерапевта у випадках, коли дитина помирає. Психологічний стан та робота з емоціями безпосередньо ерготерапевта.
  22. Особливості догляду за тяжкохворими в хосписах.
  23. Роль ерготерапевта в хосписах.
  24. Задачі ерготерапевта при роботі із хворими на дому.
  25. Робота з особами, що доглядають за паліативної хворими.
  26. Допомога в подоланні стресів при догляді за паліативної пацієнтами.

Рекомендовані джерела інформації:

1. Cooper J. Occupational Therapy in Oncology and Palliative Care. 2nd edition. 2006.
2. O’Brien JK. Introduction to Occupational Therapy. Forth Edition. 2010. 140-200 p.
3. Duncan ES. Skills and processes in occupational therapy. Foundations for Practice in Occupational Therapy. London: Churchill Livingstone. 2011. 288 p.
4. Crepeau EB., Schell, BA. Theory and practice in occupational therapy. 2003.

Електронні ресурси:

1. Cochrane Library. [Internet]. Available from: <https://www.cochrane.org/>
2. Egrotherapy Evidence Database. [Internet]. Available from: <http://www.otseeker.com/Resources/WhatIsEvidenceBasedPractice.aspx>
3. Сайт Всесвітньої Федерації Ерготерапевтів. Available from: <http://wfot.org>